

Maliyetlerin Sınıflandırılması:

(5)

A.) Türlerine Göre Maliyetler:

1. Malzeme maliyetleri: işletme faaliyetlerini yerine getirmek için tüketilen her türlü madde ve malzeme giderlerini kapsar.

- İlk madde - hammadde
- Yardımcı madde
- İşletme malzemesi
- Ambalaj "
- Yedek parça
- Büro - tüketim malzemesi
- Temizlik "

2. İşçilik maliyetleri: İnsan kaynakları için yapılan bütün maddi harcamalardır. • Ücreti, maaş, izin ücreti, aile ve çocuk ödeneği, yakacak, sigorta ıssızlık primi vs.

3. Duran varlıklar kullanma maliyeti: İşletmelerde 4 yıldan daha uzun bir süre kendisinin yararlanılan bina, makine, teçhizat ve demirbaşların yıpranma, amortisman ve tükenme maliyetleri bu gruptadır.

4. Dışardan sağlanan hizmet maliyeti: Dışardan temin edilen her türlü hizmet için katlanılan maliyetlerdir. • enerji, su, vb faturalar, harberleşme, nakliye vs.

5. Sermaye / finansman maliyeti: İşletmenin yatırım ve borçlanmalarında kaynaklı, faiz, komisyon, kur farkı vb. harcamalar.

6. Risk maliyetleri: Sigorta masrafları bu kalemindedir.

7. Sosyal maliyetler: Sosyal ve kültürel etkinliklere yapılan katkılar.

8. Gevre maliyetleri: İşletmenin çevreyi koruma ve güzelleştirme için yaptığı harcamalar.

9. Vergiler: Her türlü vergi, harç vb yükümlülükler.

B.) İşletme içindeki işlevine göre: Maliyetler:

(6)

İşlevine göre maliyet/gider ayırımının getirisi, imalatı ilgilendiren ve ilgilenilmeyen maliyet/gider kalemlerinin ayrılması, bunun da kâr tablosunu mümkün kılmasıdır.

1. Tedarik (Satın Alma) Maliyetleri:

- Makine ve hammadde gibi varlıkların satın alınması sırasında ortaya çıkan komisyon, taşıma, montaj ve sigorta gibi satın alma maliyetleridir.
- Bu giderler satın alınan varlığın maliyetine dahil edilir. Mesela nakliye gideri hammadde ve envanter maliyetine ilave edilir.

2. İmalat Maliyetleri:

- Hammaddelerin mamüle dönüştürülmesi için ~~zorunlu~~ zorunlu giderler bu kalemlerdendir.
- Dolaysız maaşlar, dolaysız işçilik ve üretim genel maliyetlerinden oluşur.

3. Ar/Ge Maliyetleri:

- Yeni ürünler, hizmetler ve süreçlerle ilgili fikirlerin üretilmesi ve uygulanması ~~ile~~ ilgili olarak katlanılan maliyetlerdir.
- Ar/Ge'nin işler olması için gerekli işçilik, personel ücretleri, maaşlar, vergi amortisman maliyetlerini ihtiva eder.

4. Satış, pazarlama ve dağıtım maliyetleri:

- Talep yaratılması, sipariş alınması ve malın müşteriye ulaştırılıp, teslim edilmesi için katlanılan maliyetlerdir.
- Reklam giderleri, seyahat giderleri, satış personeli maaşları, satış komisyonları, satış nakliye bedelleri, pazarlama bölümünün ısıtma, aydınlatma, amortisman, kurtarıcı vb. maliyetleridir.

5. Genel yönetim maliyetleri:

- Üretim ve satış faaliyetleri dışında kalan her türlü örgüt ve yönetim faaliyeti kaynaklı giderlerdir.
- Genel müdürlük, personel, finansman, orke, gibi bölümlerin giderlerini ihtiva eder.

6. Finansman maliyetleri:

- İşletmeye nakit sağlanabilmesi için katlanılan maliyetlerdir. Faiz ve komisyon maddeleri bu sınıftadır.

C.) Mamüllere yüklenme birimlerine göre maliyetleri:

(7)

- Mamül maliyetlerini hesaplama kolaylık sağladığı için önemlidir.
- Mesela bir yöneticiye ödenen ücret ilgili birimin doğrudan maliyetidir ancak yöneticiye birden fazla bölüm bağlıysa doğrudan ilişki yok olur.
- Bir ürünün yapımında kullanılan malzeme doğrudan maliyet iken, üretim yapan makineyi temin etmekte kullanılan malzeme dolaylı maliyet olur.

1. Dolaysız (doğrudan) maliyetler:

- Mamül maliyetine doğrudan yüklenilebilir maliyetlerdir.
- Dolaysız malzeme ve işçilik: mamülü meydana getirmek için harcanan, mamül bünyesi içine giren veya ne kadar harcandığı tam olarak tespit edilebilir maliyetlerdir.
- Özel maliyetler: Özel bir sipariş için harcanan model ve kalıp maliyetleri gibi maliyetlerdir.
- Dolaysız maliyetlerin (daha genel anlamda) hangi mamül, bölüm veya maliyet yerinde kaynaklandığı izlenebilir.

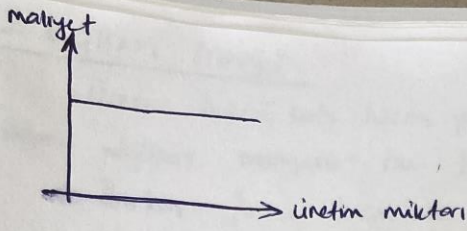
2. Dolaylı maliyetler:

- Dolaysız maliyetlerin dışında kalan bütün maliyetlere dâir.
- Maliyetin ortaya çıktığı yere göre dolaylı sayılan (tamirata, katan dairesi gibi) (yardımcı servisler) maliyetler, idari birimin maliyetleri bu katededir.
- Kimi maliyetler, imalatla ilgili olmasına rağmen nitelikleri ve mamülle doğrudan ilişkileri kurulamazlar sebebiyle dolaylı maliyet kalemine girerler. Mesela ustabaşı ücreti, kırtasiye masrafları gibi.

D.) Faaliyet Hacmine Göre Maliyetler:

1. Sabit Maliyet / Gider

- Yapıya bağlı sabit maliyetler
- İrادی Sabit maliyetler
- * Belirli bir hesap zaman dönemi içerisinde faaliyet hacminin miktarıyla değişmeyen maliyetlerdir.
- * Hesap dönemi ve üretim seviyesi içinde sabit maliyet değişiklik gösterebilir.

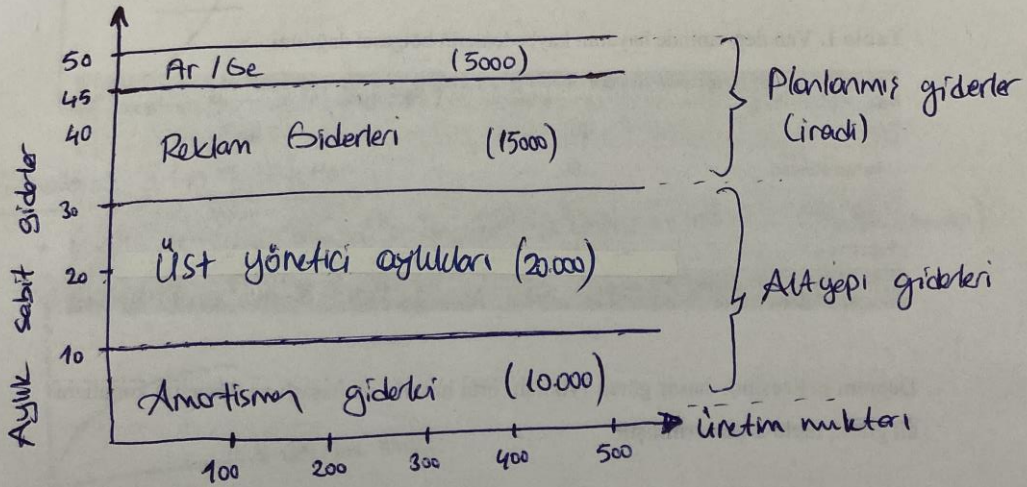
8

a) Bağlı sabit maliyet (Altıyapı maliyetleri)

- İşletmenin kurulu kapasitesinin ve kullandığı duran varlıklarının nicelik ve niteliğinin ve örgüt yapısının neden olduğu sabit maliyetleri kapsar.
- Amortismanlar, bina vergisi, sigorta payları, kira, üst yönetici maaşları bu kapsamdadır.
- Üretimdeki geçici azalma/artımın bağlı sabit maliyetleri etkilemez.

b) İrادی sabit maliyet

- Her bütçe yılı başında yetkili idari yöneticilerin kararıyla sabitlenen maliyetlerdir. reklam, eğitim, ar/ge gibi.
- İrادی sabit maliyetlerin tutarları bir yıl için sabittir. Bir sonraki dönem başka değer alabilir.

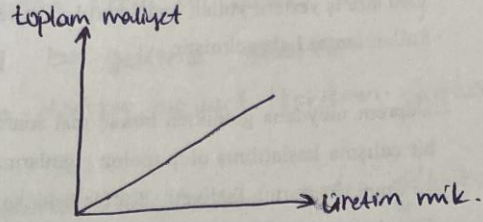
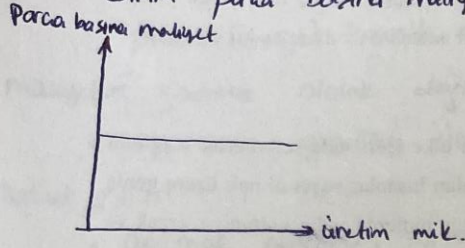

2. Değişken Maliyet:

- Üretim hacmi, satış hacmi ya da başka bir faaliyet ölçüsüne göre değeri değişen maliyetler bu kategoridedir.
- Birkaç farklı karakterde olabilirler

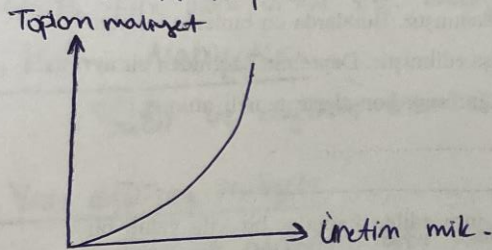
a.) Döğrusal maliyetler:

- Birim parça başına maliyetin sabit olduğu maliyetlere denir.

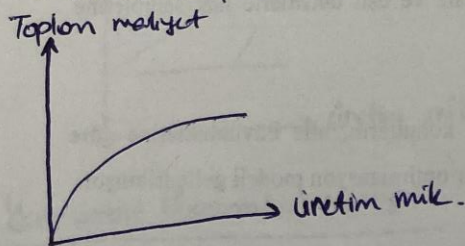
b.) Üstel maliyetler:

- Artış temposu artan maliyetler, (parça başına maliyet artmaktadır)

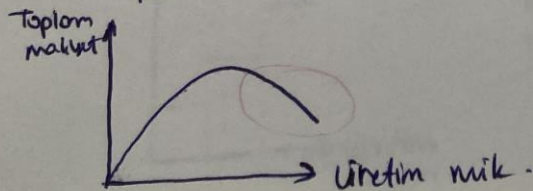
c.) Azalarak artan maliyetler:

- Artış temposu azalan maliyetler (parça başına maliyet azalmaktadır)

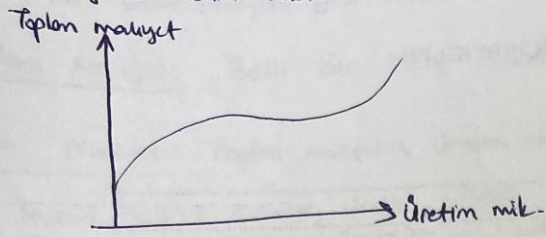

d.) Mutlak azalan maliyetler:

- Toplam maliyet mutlak olarak düşmektedir.

- Maliyetle üretim miktarı arasındaki ilişki genelde S tipindedir.

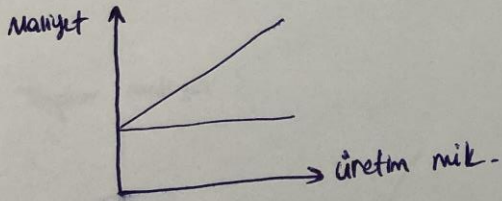
- Optimal (en iyi) kapasite düzeyinde (belli bir aralık) çalışan işletmeler için maliyetler yaklaşık olarak doğrusal bir gelişme gösterir.
- Uygulamada genellikle üretim-değişken maliyet ilişkisinin doğrusal olduğu kabul edilir.
- Optimal noktadan sonra toplam maliyetlerdeki artış gittikçe artan bir hal alır.
- Aşırı kapasiteli üretim işleri için fazla mesai, makine arızalarının artması, fire oranı artışı vb. maliyetlere yol açar.

3. Karma Maliyetler:

- Sabit ve değişken unsurları aynı anda içeren maliyetlerdir.

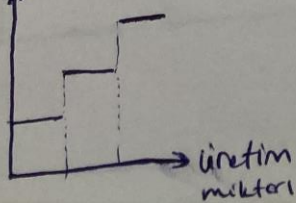
a) Yarı değişken maliyet:

- Faaliyet hacminin sıfır olduğu noktada pozitif bir değeri olan, üretim arttıkça artan maliyetlerdir. Örn: cep telefonu faturası

b) Yarı sabit (basamaklı) maliyet:

- Belli aralıklarla sabit olan ancak üretim aralığı dışına taşarsa değişkenlik arz eden maliyet. maliyet

- Üretim faktörünün bölünmezliği geçerlidir, bölünebilirlik arttıkça basamaklar küçülecek ve maliyet tam değişkene yaklaşacaktır.

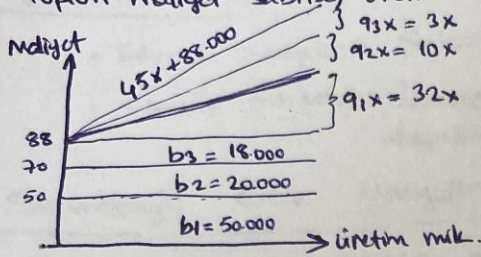
C.) Geniş basamaklı maliyet:

- Yarı sabit maliyetli gibi, ancak daha geniş basamak yapısına sahip maliyetler.

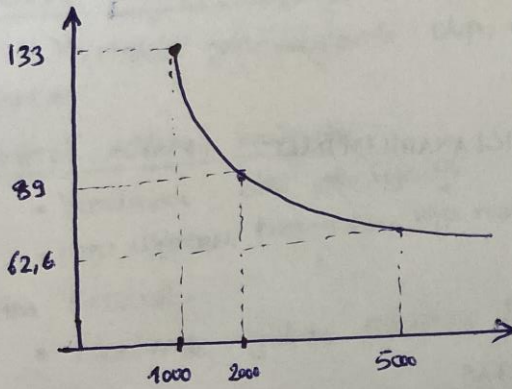
* Toplam Maliyet: Belli bir hesap dönemünde ~~üretim~~ üstlenilen maliyetlerin bütünü.

* Birim Maliyet: Toplam maliyetin üretim miktarına bölünmesiyle bulunan ortalama maliyet.

- Toplam maliyet sabitse, üretim arttıkça maliyet düşer.

Birim Maliyet Grafiği:

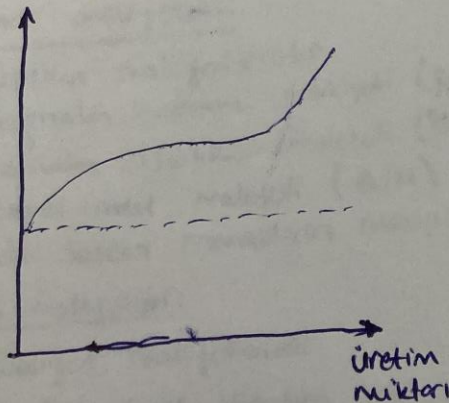
Hesaplar:

$$\rightarrow \frac{45 \times 1000 + 88.000}{1000} = 133$$

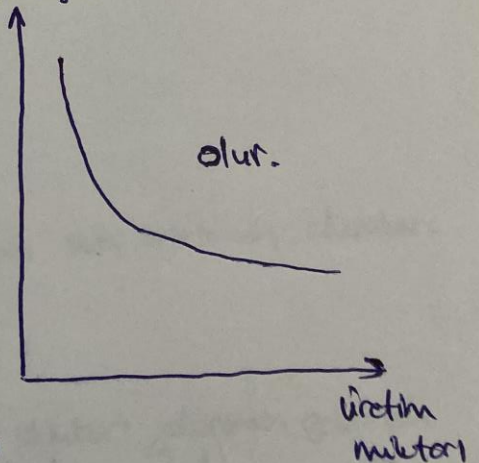
$$\rightarrow \frac{45 \times 2000 + 88.000}{2000} = 89$$

$$\rightarrow \frac{45 \times 5000 + 88.000}{5000} = 62,6$$

Toplam maliyet

Birim maliyet

olursa →